

LOPS 2016

Lukion opetussuunnitelman perusteet
2015 – toimeenpanokoulutus 10/2015
Opetusneuvokset Tiina Tähkä, Kimmo Koskinen ja
Anu Halvari

OPETUSHALLITUS

LOPS 2016

GLP 2016

Lukion opetussuunnitelman perusteiden
valmistelun lähtökohtia

Valtioneuvoston asetus (942/2014)

Tavoitteet

- 2§ Kasvu sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi
- 3§ Tiedot ja taidot
- 4§ Elinikäinen oppiminen ja ohjaus
- 5§ Opiskeluympäristöt ja toimintakulttuuri

Lukion tuntijako (nuorten lukiokoulutus)

- Lukion oppimäärä pysyy ennallaan 75 kurssia
- Pakollisia kursseja edelleen 47-51
- Syventävien valtakunnallisten kurssien kokonaismäärä pysyy ennallaan
- Muutoksia useissa oppiaineissa: matematiikka, maantiede, fysiikka, filosofia, historia, yhteiskuntaoppi, uskonto/elämänkatsomustieto, musiikki, kuvataide ja opinto-ohjaus
- Uutena teemaopinnot
- Perusteet laaditaan myös lukiodiplomeille ja koulutuksen järjestäjän taideopinnoille.

Muut tuntijaot

- Aikuisten lukiokoulutus: Saman tyyppisiä muutoksia kuin nuorilla (matematiikka, hi/yh, teemaopinnot). Luonnontieteellisiä opintoja on yhteensä 5 pakollista kurssia, 1–2/oppiaine.
- Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen tuntijako ei muutu. Perusteet on kuitenkin annettava uudestaan.

Päivittämisen tukena toimivat mm.

- Valtioneuvoston asetuksen [muistio](#) 13.11.2014
- Koulutuksen arviointineuvoston raportit esim.
 - [Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden ja tuntijaon toimivuuden arviointi](#)
- OPH:n [Lukion opetussuunnitelma-analyysi 2006](#)
- OKM:n työryhmien muistiot esim.
 - [Lukiokoulutuksen kehittämisen toimenpide-ehdotuksia valmisteleavan työryhmän muistio](#)
- Perusopetuksen uuden opetussuunnitelman perusteet

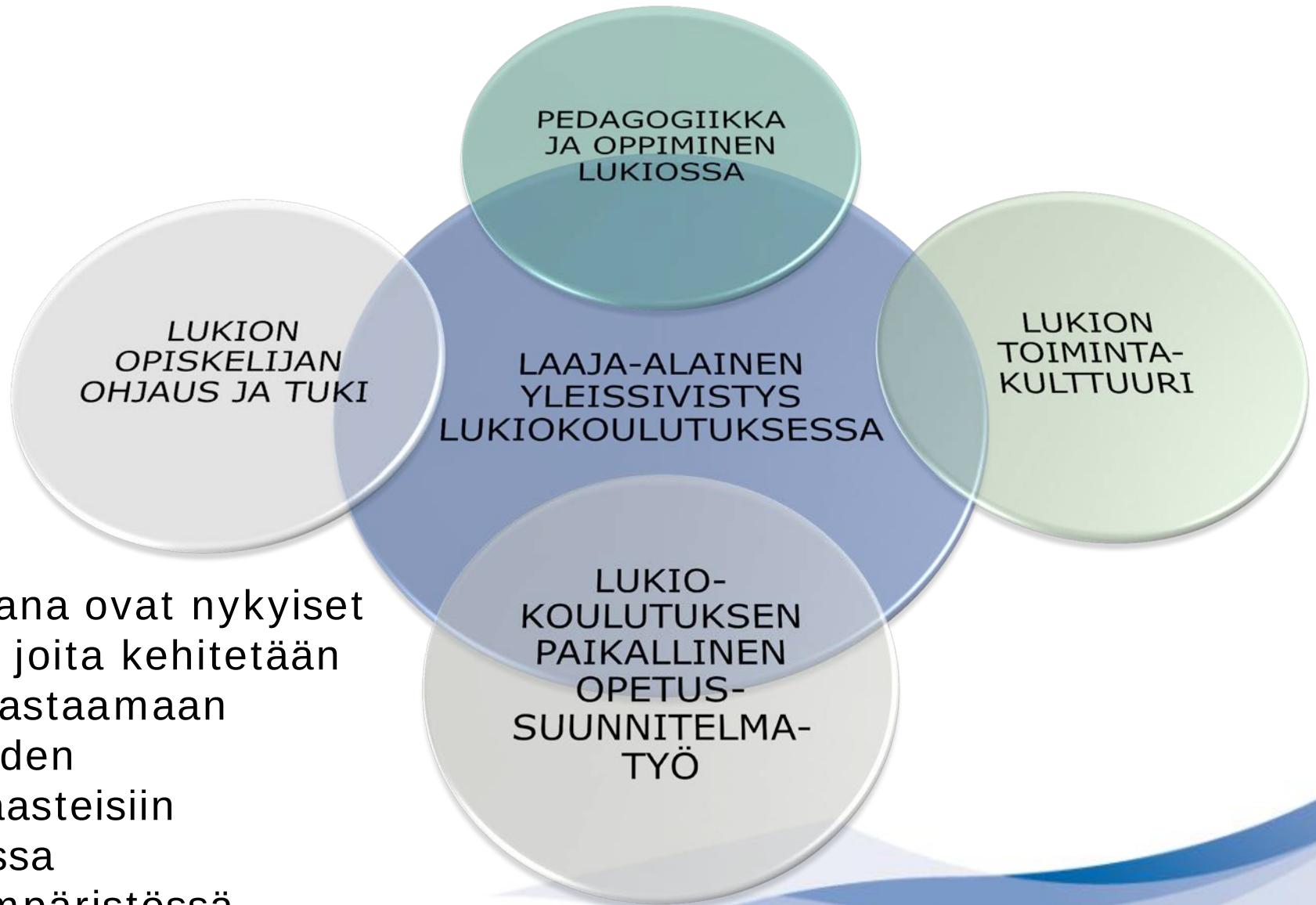

LOPS-ohjausryhmässä ovat edustettuna

- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Finlands Svenska Lärarförbund FSL
- Pro Lukio ry
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund rf
- Suomen Kuntaliitto
- Harjoittelukoulujen rehtorit HARRE ry
- Suomen Kustannusyhdistys ry
- Iltakoulujen Rehtorien yhdistys ry
- Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Suomen Rehtorit ry
- Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat Opsia ry
- Suomen yliopistot UNIFI ry
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)
- Ylioppilastutkintolautakunta

LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN PÄIVITTÄMISEN SUUNTAVIIIVAT

Lähtökohtana ovat nykyiset perusteet, joita kehitetään edelleen vastaamaan tulevaisuuden osaamishaasteisiin muuttuvassa toimintaympäristössä.

Hyväksyminen ja käyttöönotto

- Perusteet hyväksytään lokakuussa 2015 (nuoret), marraskuussa 2015 (lukiokoulutukseen valmistava) ja joulukuussa 2015 (aikuiset)
- Koulutuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelmat ennen 1.8.2016.
- Nykyiset lukion opetussuunnitelman perusteet otettiin käyttöön vuosiluokittain. Tämä käytäntö on ollut lähtökohtana myös uusien perusteiden valmistelussa.

Käyttöönoton tuki

- Yhteistyö Aluehallintovirastojen kanssa
 - Tampere, Oulu, Kuopio
 - Helsingfors, Vasa
 - Rovaniemi, Helsinki, Turku
- Opetushallituksen rahoittama täydennyskoulutus

Esimerkkejä luonnoksesta

Oppimiskäsitys

- opiskelijan aktiivinen, tavoitteellinen ja itseohjautuva toiminta
- ohjaus ja rakentava palaute
- vuorovaikutus
- onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset

Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

- lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet
- monipuolisuus, merkitykselliset oppimiskokemukset
- turvalliset ja terveelliset opiskeluympäristöt, myös oppilaitoksen ulkopuolelle
- tieto- ja viestintäteknologia

Toimintakulttuuri

Perusteiden lähtökohtana

- Oppiva yhteisö
- Osallisuus ja yhteisöllisyys
- Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus
- Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Ohjaus ja opinto-ohjaus

- Kehittämishankkeiden kokemuksia on hyödynnetty perusteiden valmistelussa.
- Tuntijaossa on kaksi pakollista kurssia opinto-ohjausta. Ensimmäisessä kurssissa painottuvat opinnot lukiossa ja toisen kurssin aikana pääpainopiste on jatko-opinnoissa ja työelämässä.
- Opiskelijan henkilökohtainen suunnitelma sisältää
 - opiskelusuunnitelman
 - ylioppilastutkintosuunnitelman sekä
 - jatko-opinto- ja urasuunnitelman

Arviointi – Täsmennyksiä ja muutoksia

- Nykyisiä perusteita on päivitetty
- Arviointi opiskelijan oppimisen edistäjänä
- Arvioinnin monipuolisuutta on vahvistettu
- Osaamisen tunnustamista on täsmennetty
- Uudet kurssityypit
- Teemaopinnot – uusi osa
- Lukiodiplomit – uusi osa perusteissa

Arvioinnin tavoitteet

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti” Lukiolaki 17 § 1 mom.

- Opiskelijan oppimisen edistäminen ja palaute oppimistuloksista
- Palaute, itse- ja vertaisarviointi
- Tavoitteiden asettaminen ja työskentelyn kehittäminen
- Arvosanan antaminen on vain yksi arvioinnin muoto.

Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet

Aikuisten lukiokoulutuksen perusteiden päivitys

- ◆ Aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet ovat sovellus nuorten lukiokoulutuksen perusteista
- ◆ Laadinnassa on otettu huomioon myös aikuisten perusopetuksen perusteet 2015 ja aikuisten lukiokoulutuksen perusteet 2004
- ◆ Määräys annetaan joulukuussa 2015

Aikuisten lukiokoulutuksen perusteiden keskeiset muutokset (luvut 1 - 4)

- ◆ Aikuisten lukiokoulutuksella on opetus- ja sivistystehtävä; erityisenä tehtävänä syrjäytymisen ehkäiseminen
- ◆ Erilaiset painotukset nousevat aikuispedagogiikasta (aikuisen kokemusmaailma, työelämäyhteydet, itseohjautuvuus, mutta myös poisoppimisen tarve)
- ◆ Ohjauksen painotukset yhteisöllisyydessä – ei velvoitetta opiskelijahuollosta, opiskelun erityisestä tuesta; ei opinto-ohjausta oppiaineena
- ◆ Kielen ja kulttuurin merkitys aikuislukioissa vielä suurempi; vieraskielisten opiskelijoiden tukeminen opetuskielen oppimisessa
- ◆ Vankilaopetus

Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeinen sisältö (luku 5) aikuisten lukiokoulutuksessa

- ◆ Opetuksen yleiset tavoitteet ja aihekokonaisuudet lähes yhteneväiset nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa
- ◆ Oppiaineet pääsääntöisesti yhteneväiset nuorten lukiokoulutuksen perusteiden kanssa
- ◆ 1 teemakurssi; ei lukiodiplomeja tai taiteidenvälisiä kursseja

Opiskelijan oppimisen arviointi (luku 6) aikuisten lukiokoulutuksessa

- ◆ Pakolliset, syventävät ja muut lukion tehtävään kuuluvat kurssit (ei soveltavia kursseja)
- ◆ Arviointia on päivitetty nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien perusteiden kanssa samoilla linjauksilla.

LOPS 2016

GLP 2016

Opetussuunnitelman laatiminen käytännössä

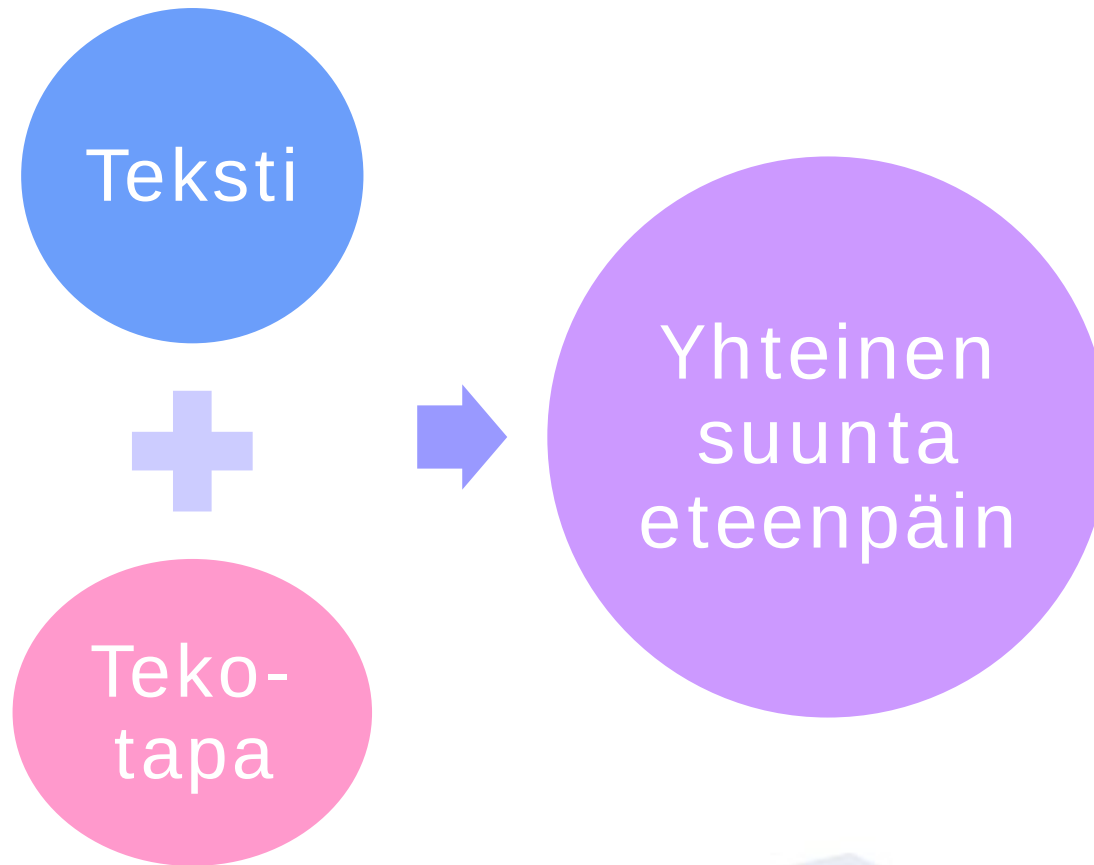

Opetussuunnitelmaprosessia eri tasoilla

Paikallisen opetussuunnitelmatyön merkitys

Opetussuunnitelman laatiminen

- Luvussa 1.2 määritellään opetussuunnitelman sisältämät osat.
- Luvuissa 1-4, 5.1-5.2 ja 6 annetaan tarkempia tietoja opetussuunnitelmassa edellytettävistä asioista.
- Opetussuunnitelmassa täsmennetään ja täydennetään perusteita.
- Lukiolaki 22 §: *Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä opinto-ohjausta.*

Poimintoja tarkennuksista - yleinen osa

- ◆ Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet sekä mahdolliset paikalliset painotukset
- ◆ Miten opiskelijoiden tukitoimien tarve arvioidaan ja miten tuki suunnitellaan ja järjestetään?
- ◆ Millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa myös hyväksyttyä arvosanaa?

Aihekokonaisuudet

- Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
 - Hyvinvointi ja turvallisuus
 - Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
 - Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
 - Monilukutaito ja mediat
 - Teknologia ja yhteiskunta
 - Näiden lisäksi voi olla muita aihekokonaisuuksia
-
- Täydennetään ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

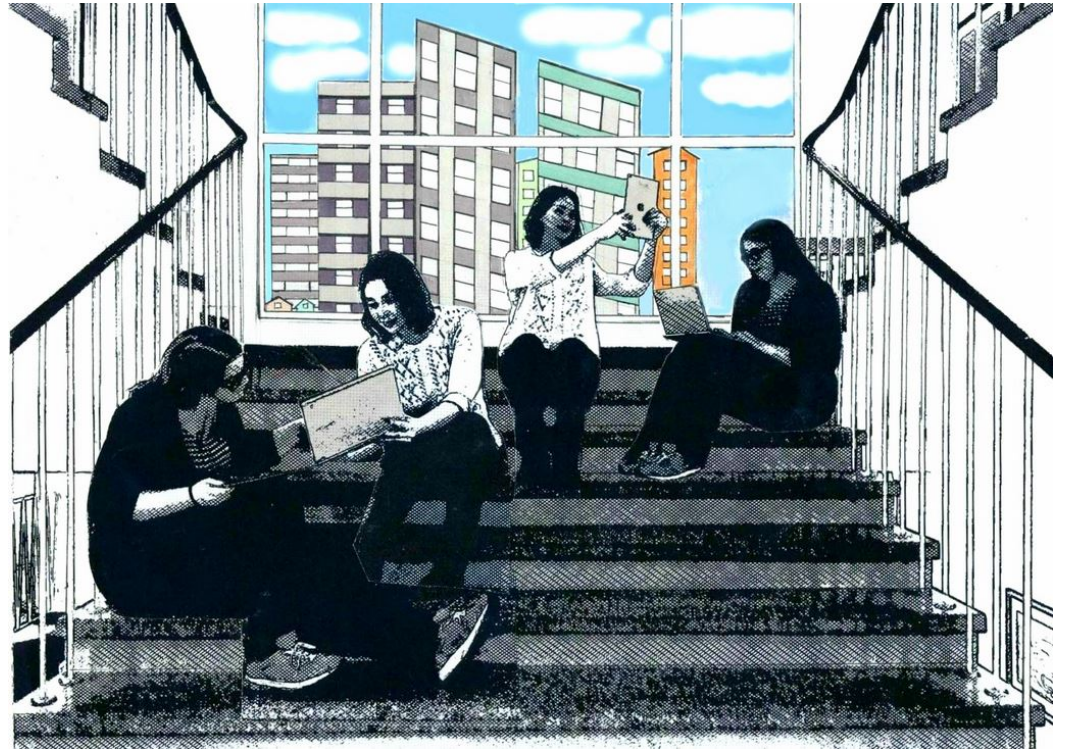
Oppiaineosuudet

- Oppiaineen tehtävä
- opetuksen yleiset tavoitteet
- Arviointi
- Tavoitteet ja keskeiset sisällöt kursseittain

Kaikkien kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt tulee kuvata. Paikallisissa syventävissä ja soveltavissa kursseissa on määrättävä myös arvioinnista.

Teemaopinnot

- ◆ Yksittäistä oppiainetta laajempien kokonaisuuksien ymmärtäminen ja hallinta
- ◆ Opiskelijoiden vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot
- ◆ Riittävästi tilaa paikallisten ratkaisujen tekemiseen.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit (vain nuorten lukiokoulutus)

- ◆ Uusi kurssityyppi
- ◆ Koulutuksen järjestäjä päättää, mitä valtakunnallisia soveltavia kursseja tarjotaan.
- ◆ Lukiodiplomit
- ◆ Taiteiden väliset kurssit

Yhteistyö opetussuunnitelman laatimisessa

- ◆ Lukion henkilöstö
- ◆ Opiskelijat
- ◆ Opiskelijoiden vanhemmat ja huoltajat
- ◆ Tietyin osin sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset
- ◆ Muut koulutuksen järjestäjät
- ◆ Eri sidosryhmät

OPETUSHALLITUS

Lukion ePerusteet

Syksy 2015

ePerusteet -palvelu

- **ePerusteet -palvelu** on yleissivistävän koulutuksen opetussuunnitelmien perusteiden ja ammatillisen perus- ja aikuiskoulutuksen tutkintojen ja koulutusten perusteiden sähköinen laadinta- ja julkaisualusta.
- Palvelun sisältöjä on mahdollista hyödyntää myös tiedonsiirtona avoimen rajapinnan kautta.
- Palvelun rajapintadokumentaatio:
- <https://confluence.csc.fi/display/oppija/ePerusteet+julkiset+rajapinnat>

Perusteiden haku ja selaus / Yleissivistävä koulutus

- ◆ Perusteen sisältöjä voi tarkastella hyödyntäen erilaisia rajausehtoja
- ◆ Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden rakenteistaminen ja ops-työkalu ovat tuotannossa.
- ◆ Tavoitteeksi on asetettu, että lukion ePerusteet – palvelu valmistuisi julkaistavaksi vuodenvaihteessa 2015/2016
- ◆ ePerusteet -palveluun ollaan tuottamassa myös paikallisten opetussuunnitelmien julkaisualustaa.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnan työkalu eli Ops –työkalu / lukio

- Rakentuu lukion opetussuunnitelman perusteissa luvussa 1.2 määriteltyjen asioiden pohjalta (Opetussuunnitelman sisältö)
- Hyödyntää rakenteistettua opetussuunnitelman perustetta, tarjoten sen avulla ohjausta paikallisen opetussuunnitelman laadintaan
- Työkalu opetussuunnitelman laatimiseen ja julkaisuun sekä päivittämiseen/ylläpitoon
- Mahdollistaa lukiokoulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman laadinnan eri tasoille: seutukunta, kunta, lukio

Lukion Ops-työkalu / alustava suunnitelma

- ◆ Perusteissa luvussa 1.2 nimetyt opetussuunnitelman osat ovat valmiiksi työkalussa ryhmiteltynä, mutta ryhmittelyä ja otsikointeja voi työkalussa muuttaa ja omia osia lisätä.
- ◆ ”Yleisessä osassa” opetussuunnitelmaan kirjoitetaan teksti paikallisesta näkökulmasta kuhunkin osioon, johon liittyvä mahdollinen perusteteksti on luettavissa samassa yhteydessä. Sen voi tarvittaessa kopioida muokkausta varten.
- ◆ Aihekokonaisuuksien ja oppiaineiden osuudet tulevat suoraan perusteista opetussuunnitelmaan. Paikalliset opetussuunnitelmatekstit kirjoitetaan kunkin rakenteistetun osan yhteyteen.
- ◆ Paikalliset syventävät ja soveltavat kurssit voidaan myös luoda palvelussa

OPETUSHALLITUS

LOPS 2016

GLP 2016

Puhtia paikalliseen
opetussuunnitelmatyöhön

Pohdittavaa paikallisessa päivittämisprosessissa

- Miten työ organisoidaan ja resursoidaan?
- Miten yhteistyö eri tahojen kanssa rakennetaan?
- Miten työstetään arvopohjaa ja paikallisia näkökulmia?
- Miten oppimiskäsitys vaikuttaa opiskelijoiden opiskeluun ja lukion pedagogiikkaan?
- Miten oma toimintakulttuuri linjataan?
- Miten toimintakulttuuri toteutuu lukion käytännöissä?
- Miten ohjaus, opiskeluhuolto ja oppimisen ja opiskelun tuki järjestetään?
- Miten oppiaineiden ja teemaopintojen tavoitteita ja sisältöjä tarkennetaan?
- Miten arvioinnin käytännöt edistävät opiskelijoiden oppimista?

Opetussuunnitelmatyö käyntiin

- Paikallisen työn suunnittelu
- Arvopohja ja paikalliset näkökulmat
- Opetussuunnitelman työstäminen valtioneuvoston asetuksen ja perusteiden luonnoksen 22.9.2015 pohjalta.
- ...
- Uusi opetussuunnitelma on hyväksyttävä ennen käyttöönottoa 1.8.2016.

Opetussuunnitelmaprosessista käytännön toteutukseen

- Kurssitarjonnan suunnittelu kahden opetussuunnitelman osalta
- Uusien ja vanhojen kurssien vastaavuus
- Poikkeuksellisella aikataululla etenevien opiskelijoiden ohjaaminen
- Hallinto-ohjelmat kuntoon eri opsien osalta

OPETUSHALLITUS

LOPS 2016

GLP 2016

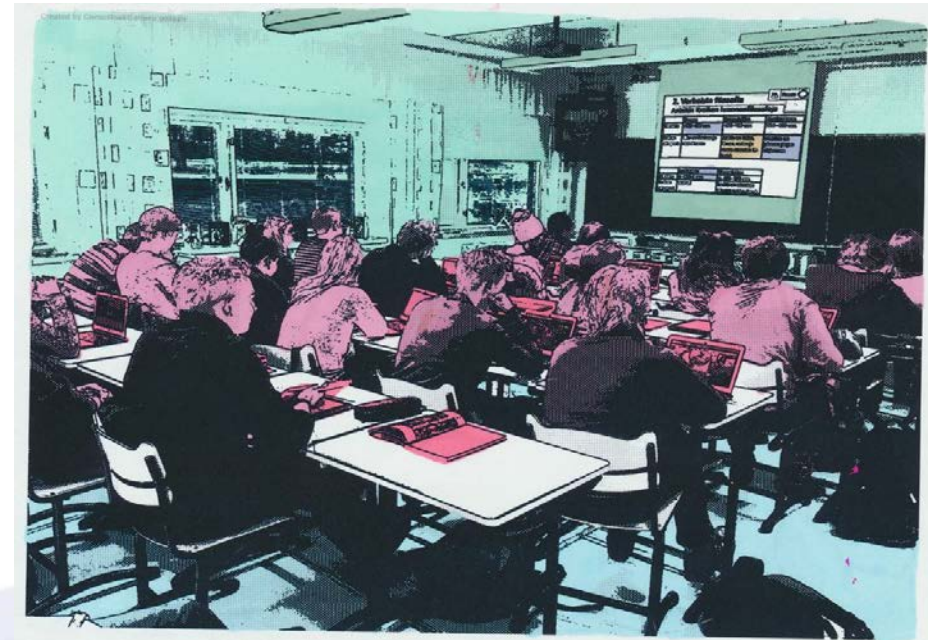
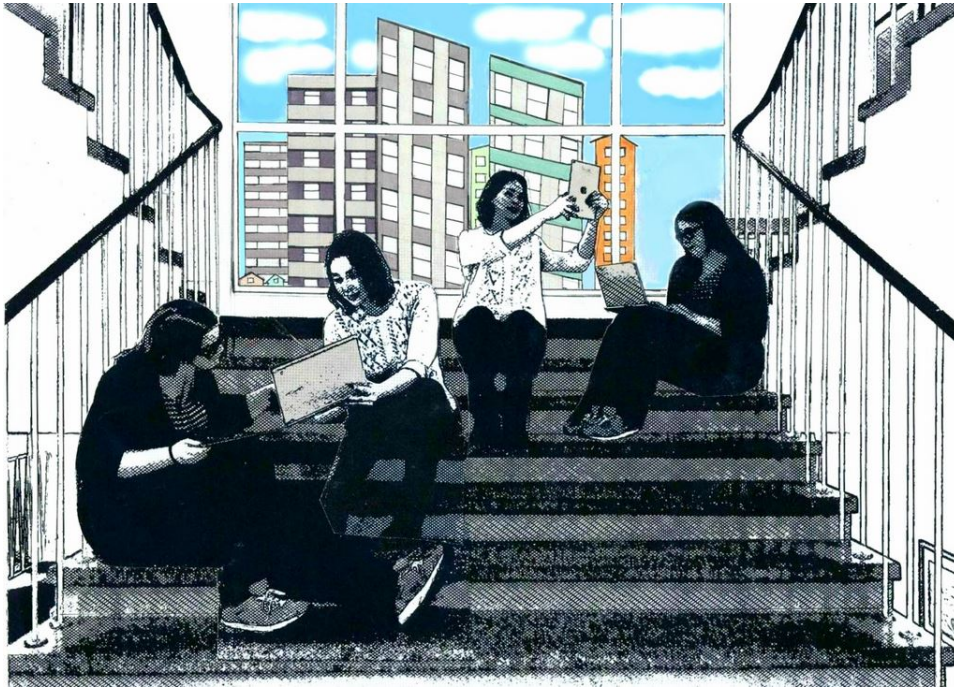

Esimerkki paikallisen
opetussuunnitelmatyön toteutuksesta

OPETUSHALLITUS

Kiitos!

Kuvat: Raahen lukion opiskelijat 2014

Osaamisen ja sivistyksen parhaaksi